

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Ismoilov Ubaydulla Mamat o'g'li

SUYIRLITEPA YODGORLIGIDA OLIB BORILGAN ARXEOLGIK TADQIQOTLAR

VA TOPILGAN AYRIM TANGALAR TAHLILI 11-19

Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna

O'ZBEKISTON ELEKTR ENERGETIKA SANOATI RIVOJIDA D.P.ROZITNING O'RNI 20-24

Umarov Sardor Yakubovich

XX ASRNING OXIRI-XXI ASR BOSHIDA GERMANIYA DAVLAT MOLIYASI VA

BIRLASHTIRISHNING MOLIYAVIY OQIBATLARI..... 25-31

Eshonkulov Shaxzod Eshkuvatovich

AHOLINING LOKAL-ETNOGRAFIK GURUHLARI VA ULAR BILAN BOG'LIQ

TOPONIMLAR 32-37

Olimov Nodirbek Anvarjon o'g'li

QO'QON XONLIGI ETNIK HOLATIGA OID MA'LUMOTLAR

(“TARIXI SHOHRUXIY” ASARI MISOLIDA) 38-41

Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Daminova Mashhuraxon

DAVRIY MATBUOT VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O'RNI..... 42-45

Ahmedov Bahodir Ismailovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIYASINING

TARIXIY BOSQICHLARI 46-55

Ravshanov Mahmud

ALISHER NAVOIYNING ASARLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN

FOYDALANISH MAHORAT: YECHIMLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUV MASALALARI..... 56-59

Asadova Ra'no Baymanovna

O'ZBEKISTON VA HINDISTON O'RTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI

VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI 60-64

Qurbonova Marg'uba

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIL SIYOSATI EVOLYUTSIYASI

VA MILLIY IDENTITETNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI

(1991–2025 YILLAR TAHLILI) 65-68

Kamolova Habiba Muhammadiyevna

SOBIQ SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA SHAHRISABZ IQTISODIY

INFRATUZILMASIDAGI ZIDDIYATLI O'ZGARISHLAR 69-74

Ergashev Umar Kuziyevich

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGI G'UZOR BEKLIGI AHOLISI

TARIXI (HARDURI ETNOGRAFIK GURUHI MISOLIDA) 75-79

Ergashev Akhror

THE FACTORS THAT HAVE LED TO INTERNAL CRISES IN PAKISTAN,

AND THE SUBSEQUENT STRENGTHENING OF THE MILITARY'S ROLE

IN THE COUNTRY'S POLITICAL LIFE 80-88

<i>Qurbonov Abbos Shonazarovich</i> SUN'YI INTELLEKT YORDAMIDA ARXIV HUJJATLARINI TAHLIL QILISH: YANGI TARIXIY YONDASHUVLAR	89-93
<i>Esanova Nilufar</i> CHET EL INVESTITSİYALARINING O'ZBEKISTON SANOAT SIYOSATIDAGI O'RNI: XALQARO HAMKORLIK TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	94-97
<i>Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich</i> "MAORIF VA O'QUTG'UCHI" JURNALI "MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?" MAQOLASIDA O'ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA'LIM G'OYASINING DASTLABKI NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA)	98-105
<i>Ismatova Zulfizar</i> O'ZBEK MILLIY KIYIMLARINING TAVSIFI VA TASNIFI	106-114
<i>Abdualimova Durdona Shavkat qizi</i> G'AZNAVIYLAR QUDRATINING YEMIRILISH NUQTASI.....	115-125
<i>Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOYIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO'NALISHI	126-129
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA O'ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI	130-134
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna</i> O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GEOLOGIYA VA YENGIL SANOAT TARMOQLARI O'RTASIDAGI INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	135-142
<i>Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li</i> MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SANOAT TARKIBIY O'ZGARISHLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	143-151
<i>Sharipova Gulchehra Farhod qizi</i> IMPROVING THE PRACTICAL MECHANISM OF EDUCATION QUALITY MANAGEMENT BASED ON FOREIGN EXPERIENCE: IN THE CASE OF JAPAN	152-157
<i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i> MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN'IY INTELLEKT QO'LLASH TAJRIBASI: O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR	158-162
<i>Sharopov Nurmuhammad Bobirovich</i> DAVLAT SIYOSATI VA YASHIL IQTISODIYOT: SUBSIDİYALAR, SOLIQ VA RAG'BATLAR	163-166
<i>Ibragimov Nodir Nusriddinovich</i> AGRAR SEKTORNI INNOVATSION RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA EKONOMETRIK PROGNOZLASH USHLARINING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI	167-174

<i>Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich</i> CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH HAJMINI OSHIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	175-179
--	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Raupova Ra'no Sohibovna</i> GLOBALASHUV VA AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA IBN SINO MEROSIDAN FOYDALANISH.....	180-184
<i>Mamayusupov Umidjon Kurbanovich</i> JAMIYATNI BOSHQARISHDA ILMIY BASHORATNING METODOLOGIK VA PROGNOSTIK VAZIFALARI	185-189
<i>Ergashev Ozodbek Shavkatovich</i> YANGI DAVR G'ARB FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI	190-194
<i>Alimova Shaxnoza Xamidovna</i> NOGIRONLIGI BO'LGAN YOSHLARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI TO'LAQONLI ISHTIROKI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	195-205
<i>Tolipov Baxtiyor</i> YOSHLAR IQTISODIY FAOLLIGINING TARIXIY GENEZISI VA RIVOJLANISH OMILLARI	206-211
<i>Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich</i> AXBOROT TIZIMLARI, MAHSULOTLARI VA XIZMATLARIDAN AXBOROT BIZNESI MUHITINI YARATISH ASOSLARI.....	212-218
<i>Abdullayeva Ziyoda Nabiyevna</i> RAQAMLI JAMIYATDA AXLOQIY ISHONCHNI AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMI	219-225
<i>Yekubova Mavluda Iskandarovna</i> RAQAMLASHGAN JAMIYATDA KOMMUNIKATIV REALLIK VA KOMMUNIKATIV RATSIONALLIK	226-232
<i>Madraximov Atabek Abduraximovich</i> EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI	233-238
<i>Рахматов Нуриддин Негкадамович</i> МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ В ТВОРЧЕСТВЕ ХУСЕЙНА ВОИЗА КАШИФИ	239-243
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLAR ORASIDA GIYOHVAND MODDALAR VA SPIRTLILIKLARGA QIZIQISHNING IJTIMOYIY SABAB VA OQIBATLARI	244-247
<i>Xudoykulov Azamat Beshumovich, Saidov Shomahmud Azamat o'g'li</i> INSON FALSAFASI	248-252
<i>Baratova Madina Xasanovna</i> KAMBAG'AL OILA FARZANDLARINING IJTIMOYIY FAOLLIGINI TA'MINLASH: INDIVIDUAL VA IJTIMOYIY OMILLAR	253-259
<i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i> IQTISODIY ADOLAT VA FAROVONLIK FALSAFASI: ETIK TAMOIYILLAR VA IJTIMOYIY NOMUTANOSIBLIKLAR TAHLILI	260-269
<i>Obidov Asliddin Shavkatovich</i> COSMIC UNITY AND MORAL CONSCIOUSNESS: REINTERPRETING FARGHANI'S COSMOLOGY THROUGH CHITTICK'S LENS	270-274

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Kaniyazova Jupargul Orinbayevna</i> THE RETROSPECTIVE PLOT IN THE SHORT NOVELS OF CH. AITMATOV	275-280
<i>Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна</i> СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СРАВНЕНИЯ НА ЛЕКСИЧЕСКОМ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ И МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. И. КУПРИНА)	281-285
<i>Sanaqulova Fayoz</i> REKLAMA MATNLARIDA METAFORA TURLARI VA YONDOSH HODISALAR.....	286-289
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> THE THEME OF EXILE AND ALIENATION IN BYRON'S POETRY	290-293
<i>Norqobilova Nigora Uralovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI OLQISH VA QARG'ISH SO'ZLARING LINGVOMADANIY SHARTLANISHI	294-298
<i>Ahmedova Fayyoz Rashidovna</i> O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM RIVOJLANISHINING INFRATUZILMAVIY, RAQAMLI VA SOTSIOMADANIY DRAYVERLARI	299-306
<i>Elmuratova Zamira Khodjamuratovna</i> SOME PECULARITIES OF ENGLISH, KARAKALPAK AND TURKMEN PROVERBS ABOUT LABOR.....	307-310

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Sultanova Sabohat Alisherovna</i> FURTHER DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR ASSESSMENT OF REGULATORY IMPACT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AS AN ELEMENT OF "SMART REGULATION"	311-317
<i>Qushboqov Shohrux Xasan o'g'li</i> JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARINING TURLARI VA ULARNING FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI BORASIDA AYRIM MULOHAZALAR.....	318-328
<i>Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich</i> JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOY REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH	329-339
<i>Xushvaqtov O'tkir Temirovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR PROFILAKTIKASI BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIK NORMALARI TAHLILI	340-346
<i>Leonid Khvan Borisovich, Zilola Gulimova</i> THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION.....	347-353
<i>Normatova Shirin Abdalnabiyevna</i> XOTIN-QIZLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIKKA QARSHI KURASH BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIKDAGI BO'SHLIQLAR TAHLILI	354-362

<i>Каюмова Асая Султномуродовна</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ РЕФОРМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	363-368
<i>Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi</i> KRIPTOAKTIVLARGA OID JINOYATLAR VA XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ...	369-377
<i>Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> VIRTUAL MULKNING HUQUQIY REJIMI: SUI GENERIS YONDASHUV	378-392
<i>Amonov Zavqiddin</i> ISLOM HUQUQIDA MULKIY HUQUQLAR PARADIGMASI	393-400
<i>Saidmuradov Najmiddin Nabijonovich</i> YUQORI INSTANSIYA SUDLARIDA PROKUROR ISHTIROKINING JINOYAT-PROTSESSUAL JIHATLARI	401-405
<i>Makhmudjanova Mokhirakhon</i> ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ENSURING GENDER EQUALITY	406-411
<i>Нормуродова Азиза Азимжон кизи</i> СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ: ПОНЯТИЕ, ФОРМЫ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ	412-418

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Utkirov Nusrat</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA HARAKAT SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA MUAMMOLI- MODULLI YONDASHUVLAR	419-424
<i>Jamolova Shahlo Qobilovna</i> BO'LAJAK FIZIKA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI DASTURIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANIB RIVOJLANTIRISH METODIKASI ("REAL GAZLAR. MOLEKULALARARO O'ZARO TA'SIR. REAL GAZLAR. VAN-DER-VAALS TENGLAMASI" MAVZU MISOLIDA)	425-428
<i>Rasulova Moxidil</i> TIBBIYOT TA'LIMI TIZIMIDA FUNDAMENTAL FANLARNI O'ZLASHTIRISHDA TALABALAR BILIMINI BAHOLASHNING ASOSIY SABABLARI VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI	429-438
<i>Ismailov Oybek Abdurasulovich</i> ANESTEZIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA ENTRUSTABLE PROFESSIONAL ACTIVITIES (EPA) TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALABALARGA MALAKAVIY TA'LIM BERISH	439-445
<i>Davlatova Nilufar Vosiljonovna</i> BO'LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI O'QITISH TEXNOLOGIYALARI	446-449

Received: 20 October 2025
Accepted: 15 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

ECOLOGICAL EDUCATION AND KNOWLEDGE – THE FOUNDATION OF ECOLOGICAL CULTURE

Madraximov Atabek Abdurakhimovich

Teacher, Department of “National Idea and Philosophy”
Urgench State Pedagogical Institute

Abstract. The article analyzes the invaluable role of nature in human life, the growing severity of environmental problems, and ways to overcome them. It highlights that the President of Uzbekistan has approved the Concept for Enhancing the Environmental Culture of the Population until 2030 and emphasizes that this document applies to all segments of society. The author examines the necessity of fostering environmental education and upbringing from early childhood and analyzes the importance of developing the ideas of a “green economy” and “ecotourism”.

Keywords: ecological education, ecological culture, laws of nature, natural-ecological norm, anthropogenic factor norm, green economy.

EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI

Madraximov Atabek Abduraximovich

Urganch Davlat pedagogika instituti
“Milliy g’oya, falsafa kafedrası” o’qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada tabiatning inson hayotidagi beqiyos o’rni, ekologik muammolarning kuchayib borishi va ularni bartaraf etish yo’llari tahlil qilinadi. Unda O’zbekiston Prezidenti tomonidan 2030-yilgacha aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish konsepsiyasi qabul qilingani, bu hujjatning jamiyatning barcha qatlamlariga taalluqliligi ta’kidlanadi. Muallif ekologik ta’lim va tarbiyani bolalikdan boshlab shakllantirish, “yashil iqtisodiyot”, “ekoturizm” g’oyalarini rivojlantirish zarurligi tahlil qilinadi.

Kalit so’zlar: ekologik tarbiya, ekologik madaniyat, tabiat qonunlari, tabiiy-ekologik me’yor, antropogen omil me’yori, yashil iqtisodiyot.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI10Y2025N36>

Kirish. Tabiat borligining mehr-muhabbatga muhtojligi, ekotizimlar biomaxsuldorligining kamayib ketganligi, tuproqning sifatining manfiy tomonga o’zgarayotganligi, cho’llashuvning kengayib borayotgani, toza ichimlik suv muammosi bugungi kunda hech kimga sir emas. Insoniyatni ogohlikka da’vat etayotgan bong hali insonlarni ongiga, aqliga yetib bormayabdi. Nega, insoniyat bu ekologik inqiroz oqibatini o’ylamayapti, faqatgina o’z qobigimizda yashashni bas qilish mavridi kelmadimikin??? 2025-yil 15-may kuni O’zbekiston prezidentining “2030-yilgacha bo’lgan davrda aholining ekologik madaniyatini yuksaltirish konsepsiyasini tasdiqlash to’g’risida”gi qarori qabul qilindi. Mazkur qarorda juda oqilona g’oya yoshlarda ekologik ta’lim-tarbiyani mustahkamlash, ekologik madaniyat va tafakkurni yuksaltirish ko’zda tutilgan. Mazkur qaror faqatgina maktabgacha ta’lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari, o’rta ta’lim tizimi o’quvchilarigagina mansub bo’lmay, butun bir O’zbekiston aholisi barcha yoshu-qari, har bir korxona, tashkilotlarda faoliyat

ko'rsatayotgan ishchi-xizmatchi xodimlar, nafaqadagi onaxon hamda otaxonlarga ham birdek taalluqlidir. Zero, tabiat, tabiiy ekotizimlar, tog' va o'rmonlar barcha-barchasi insoniyatning mehri, oqilona munosabatiga muhtojdir.

Bahs-munozara. Inson tabiat in'omlarisiz aslo yashay olmaydi. Tabiat ne'matlari-qazilma boyliklar, suv, havo, neft, ko'mir, yer, o'simliklar olami, hayvonot turlari esa cheksiz, chegarasiz emas. Insoniyat o'z ehtiyoj chegaralarini bilishi, tabiat ne'matlarining imkoniyat chegaralarini aniqlash hamda ularga amal qilish davri keldi. "Yashil iqtisodiyot" texnologiyalarini joriy etish, "Suvni iqtisod qilish", "tabiat zaxiralaridan samarali foydalanish", "yashil maydon", "Yangi O'zbekiston-ma'rifatli jamiyat", "ekologik talab", "ekologik toza mahsulot", "yashil maydon", "yashil fond" kabilarning o'zi ekologiya va iqtisod fanlarining dialektik aloqadorligini bildirib, ishlab chiqarish ekologik asoslangan bo'lsagina, biosferaning funksiyalariga aslo putur yetkazmasligi aniq bo'ldi. Yangi O'zbekiston poydevorini yaratilayotgan bir paytda sayyoramizda yashaydigan har bir inson ekologiya va iqtisod fanlarining ildizidan tortib hozirgi zamonaviy iqtisod asoslarini ham, amaliy ekologiya fani yutuqlari bilan yaqindan tanish bo'lishi shart.

Ekologik bilim berishda albatta yosh ko'lami inobatga olinishi shart.

Shu sababli ham, bog'cha yoshidagi jazzi bolajonlarga juda sodda, tushunarli tilda tabiat olamiga mehr berishni o'rgatishimiz lozim. Buning uchun har bir bog'chada "Jonli tabiat burchagi", "Bizning o'rmon" yoxud "Yashil tabiat" kabi burchaklar tashkil etishimiz, oldin har bir o'simlik va hayvonot olamining rasmlari bilan tanishtirishimiz zarur. Keyinchalik uy hayvonlari, o'simlik vakillari bilan tanishtirib, ular bilan muloqot qoidalarini o'rgatishimiz zarur bo'ladi. Eng avvalo ekologik tarbiya, tabiat va uning har qismiga muhabbat ruxida tarbiya zarur.

Maktabda "Umumiy ekologiya" yoxud "Biologik ekologiya" ("Ekologiya asoslari") fanini yuqori 9-sinf dan boshlash maqsadga muvofiq bo'ladi. Afsuski biologiya darsida ekologiya kursi uchun juda kam soat ajratilgan, bu kamchilik deb hisoblaymiz, zero, o'quvchilar tabiat qonunlari bilan 9-sinfda tanishishlari ijobiy samara ko'rsatadi. "Ekologiya" fani darsliklari sodda tushunarli bo'lib, faqat universitet va maktab o'qituvchilari orasidagi ilimga chanqoq, o'z ustida ishlaydigan pedagoglarga bu darsliklarni yozishsa maqsadga muvofiq bo'ladi. Darslik yozishda tabiat qonunlari mantiqiy yozilishiga faktlar, misollar bilan yozilishiga jiddiy e'tibor qaratilishi lozim. O'quvchi talabalar "Ekologik nish" ("yashash joyi") qoidasini bilsa, qushlarga tosh otmaydigan, asalarilar uyasiga zarar yetkazmaydigan oqil o'quvchi bo'la olishadi. "10%" yoxud "Lindeman samaradorligi" ("Ekologik piramida"lar) qonuni bilsa, har bir turning oziq zanjiridagi amaliy faoliyati haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'ladi.

Oliy o'quv yurti talabalariga esa tabiat qonunlarining barcha-barchasini o'rgatish (Libixning minimum qonuni, Vilyamsning qaytarish qonuni, "Lindeman samadorligi", "biologik zo'riqish" qonuni va h.- mazkur qonunlarga amal qilish amaliyotlarini amalga oshirish zarur bo'ladi.

"Avesto", "Tavrot", "Qur'on" kabi muqaddas kitoblarga tabiat borlig'iga mehr "ko'zgusi" orqali qaralgan. Har bir dinda hayvonot va o'simliklar olamiga bo'lgan munosabat o'ziga xos bo'lsa-da, islom dinida har bir o'simlik va hayvonot xili inson kabi ummat hisoblanishining o'ziyoq tabiat borlig'idagi yuksak mehr, e'zozlikni ifodalaydi.

Tabiatning notipik bo'lgan qismlari hayot uchun yuqori qimmatli, "Suvga tupurma", "Har bir bargda Xudo yashar" va h. Umuminsoniy diniy ekologik madaniyat o'z zamonasidayoq

shakllangan masalan XV asrda Buxoroda qurilgan hammomlarning oqava suvlari yer ostiga yuborilgan, ammo ular yer osti suvlarga aslo tutashmagan, har bir xonadonlarda go'zallikka timsoli tustovuqlar saqlangan. "Tustovuqni patini yulma, baxtsizlik olib keladi", degan naqlarga amal qilingan. Arablar ilk bor tustovuqlarni ko'rib, uning patlar jilosini tovlanishiga mahliyo bo'lib qolishgan. Zero, tustovuqda 42 xil ranglar jilosini kuzatishimiz mumkin. "Tavois ul zot" – G'ijduvondan o'tib Qiziltepaga kirib borishdagi qishloqqa ularni ko'rganlari uchun shu qishloqni shunday nom bilan atashgan.

Tabiat borlig'i xoja Yusuf Hamadoni (1048-1141-yillar) nazdida qadr-qimmatli va insondan ustun. Ayni paytda borliq inson tafakkuriga, harakat amaliga bog'liq bo'lgan bebaho xazinadir. Xoja Yusuf Hamadoni o'zlarining "Inson va koinot haqida risola" Risola ("Fi annal – kavna musaxxarun lil — inson") [1] kitoblarida borliqning ko'rinishlariga to'xtaldi" [2]. Yusuf Hamadoni: tabiat borlig'iga – suv, tuproq, shamol, jonivorlar, nabotot olami; jamiyat borlig'i; insonning ruhiy borlig'i va h.

Yusuf Hamadoni insonning borliqqa munosabati, insonning tabiat borlig'idagi o'rni, koinot va inson orasidagi dialektik aloqadorlikka, har bir insonning koinot, uning ne'matlariga me'yori bilan to'g'ri munosabatda bo'lishini, aynan mana shu munosabatda bo'lsagina, koinot ham boshqacha so'zlar bilan aytganda, butun tabiat borlig'i ham insonga foydali munosabatda bo'lib, unga xizmat qilishini uqtirdi. Tabiat borlig'i bilan munosabatda na faqat "...Sen tabiat borlig'ida yashaysan, koinotdan foydalanasan, koinotdagi har bir zarra, har bir jonivor-u, nabotot, har bir suv, har bir olov, har bir tuproq "sen istagan hojating miqdorida va maqsading haddiga muvofiq bo'lsa foydalidir" [2]. Yuqoridagi fikrlarning ilmiy tahlil bizni quyidagi ichki xulosaga olib keldi: barcha ekologik komponentlarni tabiat me'yoridagina ishlata olishimiz shart, bu **birinchi qonun; ikkinchidan: "...Bulardan hojating doirasida ishlatsang, senga foydalidir. Lekin hojatdan ortib ketsa, seni o'ldiradi, mahv etadi, halok qiladi"** [2]. Koinotning tabiat borlig'i deb ataladigan qismi o'ziga qo'pol, me'yorsiz, hojatidan ortig'i" bilan muomala qiladiganlardan albatta o'ch oladi. Mazkur jajji risolada umumbashariy muammo dadil ko'tarilgan, uni hal qilish omillari hartomonlama ko'rsatilgan, degan xulosaga kelishi uchun to'la asos bor. Buyuk mutafakkir nazaridan ehtiyojlarning xilma-xilligiga jiddiy e'tibor berilganligini ham, ayniqsa, oqilona ehtiyoj ("hojating doirasida")ga alohida urg'u berilgani tahsinga loyiqdir. "Oqilona ehtiyoj" degani tabiat unsurlaridan ularning ekologik me'yoriga amal qilib, ularga zarar yetkazmay, chegarasidan oshirmay munosabatda bo'lishni bildirsa, "hojating doirasida" degani antropogen ta'sirning ham o'z chegarasi mavjud, deganidir, bu falsafadagi me'yorning tabiat olamidagi modifikatsiyalaridir. Ekologik inqirozlar, xatolik va tangliklardan qutilishning asosiy yo'li: **"...Sen amal qilishing kerak bo'lgan yo'l – ularning miqdor va darajasining salohiyati haqida mulohaza yuritishing kerak, undan zaruriy va foydali bo'ladigan miqdorini belgilab, qabul qilib, zarar ko'rsatuvchi va halok etuvchi va halok etuvchi ortiqchasini tashlashing kerak"** [3]. Har bir tabiat ne'mati o'zining sifat va miqdor ko'rsatgichlariga ega. "Foydali miqdor", "zaruriy miqdor" deganda Yusuf Hamadoni o'z ehtiyojiga mos me'yorni nazarda tutgan. O'z borlig'ingni asrash uchun eng oldin tabiat borlig'ini asrashing lozim. Sen – inson, butun insoniyat borliq uchun mas'ulsan. Borliq Sening qo'lingda, sening xizmatdagi. Yuqoridagi fikrlar, mushohadalardan shunday xulosaga kelish mumkinki, borliq haqidagi ilk tamal tosh, ontologiyaning mustahkam poydevori o'z vaqtida Yusuf Hamadoni tomonlaridan qo'yilgan. Ular yozgan risolaning o'ziyoq inson va borliq, insonning borliqqa munosabatlar hartomonlama yoritilib berilgan. Insoniyatning borliq oldidagi

mas'uliyati, yorqin bir mayoq misoli ko'rsatib berilgan. E'tibor bering: **“Sen xizimatingdagi narsalarni boshqarasan... Bu ishning chorasi va yo'li muvozanatni saqlash, o'lchov doirasida harakat qilish, haddan oshmaslikdir” [3]. Bu antropogen omil me'yoridir.** Tabiatga ta'sir yetkazishning ham miqdor va sifat ko'rsatgichlari, ya'ni antropogen me'yori mavjud. Buning uchun esa ov qilish qoidasi, qaytarish qoidasi, ekokomponentlarning tabiiy-ekologik me'yori, B.Kommoner qonunlari va h.larga rioya qilish muhim.

2002-yildan 2019-yilgacha insoniyatning faoliyati 600 ming kvadrat kilometr o'rmonni yo'qotib yubordi. Boshqacha iboralar bilan aytganda dunyodagi o'rmonlarning uchdan ikki qismi yo'q qilingan [4]. Miqdor o'zgarishlari sifat o'zgarishlariga olib keladi. Atigi o'n yetti yil vaqt mobaynida dunyo o'rmonlarining uchdan ikki qismi yo'q qilindi. O'rmonlarning yo'qotilishi havo tarkibidagi kislorod miqdorini tabiiy miqdoriga nisbatan anchagina kamayishiga olib keladi.

Tabiiy-ekologik me'yorga oid xilma-xil faktlarga boy.

Butun insoniyat massasi miqdoriga ko'ra yomg'ir chuvalchanglarining miqdori 10 marotaba ko'p. Aynan mana shunday massali yomg'ir chuvalchaglari yerning gumus qobig'ini tiklash poydevori hamdir.

2021-yilning 30-may kuni Shavkat Mirziyoyev Janubiy Koreya prezidenti Mun Chje Inning taklifiga binoan Seul shahrida videoanjuman shaklida o'tgan “Yashil o'sish va global maqsadlar uchun hamkorlik – 2030” ikkinchi Xalqaro sammiti ishida ishtirok etdi. Shavkat Mirziyoyev o'z nutqlarida O'zbekiston tashabbusi bilan “Orolbo'yini ekologik innovatsiyalar va texnologiyalar hududi” deb e'lon qilish bo'yicha qaror qabul qilgan BMT Bosh assambleyasining maxsus rezolyutsiyasi yoshlarni yangi ekologik asoslangan texnologiyalar sari dadil qadam tashlashga da'vat etadi.

Hozirgi kunda “Tiklanish” (“Vozrojdeniye”) orolchasidan chiqayotgan toza suv miqdorini sekundiga 7 litr suvning 260-280 metr chuqurlikdan chiqmoqda [5]... bir minutda, bir soatda toza suv chiqishini aniqlasak, bir minutda – 420 litr, bir soatda 25 200 litr... Zero, suv tomchilarini aniq hisoblash davri keldi. Suv – tabiatning eng noyob bebaho ne'mati. Suvning ham moddiy, ham ma'naviy qiymatga ega. Muqaddas kitob Qur'oni Karimda marhamat qilinadi: “...Aytinglarchi, agar suvlaringiz yerga singib ketsa, sizlarga kim osongina topiladigan suvni keltiradi?” (Mulk surasi.30)

Tabiat qonunlarini amalda qo'llashgina yashil iqtisodiyot poydevori bo'la oladi. Inson kabi har bir tur ham yagona, noyob. Uning biosfera miqyosidagi o'z funksiyasi bor.

Azal-azaldan o'zbek xalqi tabiat borlig'ini juda avaylab e'zozlab kelishgan.

Har bir ekologik komponent o'z ekologik qiymatini saqlay qolsagina u jamiyatga samarali foyda keltira oladi. Suv qimmatmi? Yoxud olmos? 10 santimetrli gumus qobiqni hosil qilish uchun tabiat necha ming yil “mehnat” qiladi? Aynan 10 santimetrli gumus qobiqni yaratish uchun tabiat 2000-yildan 7000-yilgacha “mehnat” qiladi. Mamlakatimizdagi qanchadan-qancha ekin maydonlari qarovsiz holda...Ular insonlar mehriga muhtoj...

Aynan mana shunday kamchiliklarni oldini olish maqsadida tuproq-yer kadastr, flora va fauna kadastrini joriy qilina boshlandi.

Ekologik turizm uchun har bir ekologik komponent o'z tabiat holicha bo'lganida yuqori qimmatli bo'ladi. Ularning estetik ko'rinishi ham go'zal bo'ladi. Yashil o'tloq va o'rmonlarda sayr qilish inson umrini uzoq qilib, 20% yurak kasalliklarini oldini oladi. Mana bugun Yangi

O'zbekiston yashil makonlarni kengaytirish bilan shug'ullanishni har bir insonning ekologik burchi ekanligini xalqimizga chuqurroq anglatishga harakat qilmoqda.

Atrof-muhit, jonli tabiat borlig'idagi har bir tur uchun maxsus kunlar BMT tomonidan belgilangan. Masalan, 5-iyun "Atrof-muhitni muhofaza qilish kuni"; 20-may Asalarilar kuni; 22-may Xalqaro bioxilma-xillik kuni; 7-sentyabr Xalqaro toza havo kuni va h. Biz har daqiqa tabiat bilan yaqin bo'lishimiz, uning imkoniyat ko'rsatgichlaridan aslo chiqmasligimiz shart. Har bir ekologik komponent xoh ko'p, xoh kam bo'lishidan qat'iy nazar, biosferaga molik o'z funksiyasiga ega. Masalan, asarlari ishlab chiqargan yetti mahsulotni birortasini ham boshqa organizm yarata olmaydi. Asarlari faqatgina nektarida 4,25% glyukoza bo'lgan gullarga qo'nadi. Tayyorlagan mahsulotini 1%inigina o'zi, oilasi uchun sarflaydi, qolgan barchasini insonlarga tuhfa qiladi. Bu misolning o'ziyoq, sayyorada yashaydigan har bir insonning tabiati oldidagi mas'uliyati naqadar yuqori ekanligini anglatmaydimi? Ekologik madaniyatli bo'lishimiz uchun borliq qonunlari, tabiiy-ekologik me'yorlarni o'rganib, ularga amal qilish mavridi kelmadimi?

Bir daraxt bir yilda 120 kg kislorod ajratadi. Insonning bir yilgi biologik kislorod ehtiyojini ta'minlash uchun 40 daraxt zarur. Xush, insonning bir yilgi nafas olishi uchun qancha kislorod zarur buladi?

$120 \times 40 = 4800$ kg kislorod zarur bular ekan. Endi hisoblab chiqsak, O'zbekistonda o'rtacha umr 76 yil. Bir insonning umr davomida qancha kislorod zarur, bu uchun qancha daraxt talab etiladi?

$4800 \times 76 = 364800$ kg kislorod zarur buladi.

364 800 kg kislorodni qancha daraxt ishlab chiqaradi?

$364\,800 : 120 = 3040$ daraxt zarur bir kishining umri davomida kislorod bilan ta'minlash uchun.

Xush, butun O'zbekistonda yashaydigan 38 million aholi uchun qancha daraxt zarur? Buni aniqlash uchun $3040 \times 38\,000\,000 = 1\,155\,200\,000$ daraxt bu O'zbekistonning barcha aholisini kislorod bilan ta'minlash uchun zarur bo'lgan daraxtlarning miqdoriy ko'rsatgichi. Hozirgi paytda vatanimiz hududida shuncha miqdorda daraxt bormi?

Xuddi shu misolimizni o'zi daraxtlarning eng noyob bo'lgan ekologik qiymatidan dalolat berayotgani aniq emasmi? Demak, xar bir inson ko'proq daraxt ekishi lozim. Shu sababdan bo'lsa kerak, Italiyada har bir chaqaloq tugilishi kuni 25 dona daraxt ekiladi. Daraxtlarning unib-o'sishi nazorat ostiga olinadi. Biz jahon xalqlarining eng namunali tajribalaridan o'rganishimiz, o'zimizdagi qadimiy milliy qadriyatlarimizni jiddiy o'rganib ularga amal qilishimiz lozim.

Yusuf Hamadoniyning — "Fi annal – kavna musaxxarun lil – inson"-

Risolasini, Abu Mansur Saolibiyning "Latoif al-maorif" asarlaridagi ekologik pandu-nasixatlariga amal qilishimiz lozim. Bu asarlar mohiyatini esa xar bir vatandoshimiz ongi, tafakkuriga yetkazishimiz shart.

Xulosa. Ekologik madaniyat poydevorida ekologik bilim, tarbiya, atrof-muhitga bo'lgan oqilona munosabat yotadi. Ekologik bilim bog'cha yoshidan tarbiya jarayonida berila boshlanishi lozim. Maktab paytida o'quvchilarga "Umumiy (biologik) ekologiya" o'tilishi, oliy o'quv yurtlari talabalariga esa "Ijtimoiy ekologiya", "Ekologiya va yashil iqtisod", "Amaliy ekologiya" fanlari barcha bakalavr yo'nalishlari talabalariga o'tish samarali natija beradi. Bu davrda yosh mutaxassislar tabiat qonunlari haqida to'liq bilimga ega bo'lib, har bir ekologik komponentdan qanday foydalanish sirlarini bilib oladilar.

Ekologik madaniyat – bu eng avvalo biosferaning (tabiat borlig'ining) salomatlik ko'rsatgichlarini aniqlash, ya'ni boshqacha iboralar bilan aytganda, biosferaning hayot ko'rsatgichlari haqida aniq va chuqur bilimga ega bo'lish va ularning sifatii ko'rsatgichlarini asrash, o'simlik va hayvonot olami vakillariga g'amxo'rlik qilish, tabiat qonun va ekologik komponentlar me'yoriga amal qilish, antropogen ta'sir paytida ekotizimdagi cheklovchi omil me'yorini mezon qilib o'z faoliyatini uyg'unlashtirish, tabiat zaxiralaridan oqilona foydalanish, ularni ko'paytirish borasida qayg'urishga qaratilgan ekologik ongli amaliy faoliyatning eng oliy ko'rsatgichidir. Ekologik bilimli, atrof-muhitga e'zozli munosabatda bo'lgan insonni ekologik tarbiyali, ekologik tafakkur egasi deyishimiz mumkin.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Юсуф Ҳамадоний. Рисола (Фи аннал-кавна мусаххарун лил-инсон). Истамбул, Кўпркли кутубхонаси, Ф.А.Пошо, № 853. 209а – 212б.
2. Хожа Абдулхолиқ Ғиждувоний. Мақомоти Юсуф Ҳамадоний. Тошкент. “Янги аср авлоди”. 2003.
3. Абдулхолиқ Ғиждувоний. Мақомоти Юсуф Ҳамадоний. Ўз.Р. ФАШИ. № 2533. 20-37 в.
4. Юсуф Ҳамадоний. Рисола (“Фи аннал – кавна мусаххарун лил – инсон). Истанбул, Кўпрули кутубхонаси, Ф. А. Пошо, № 853. 209 а – 212 б.//Хожа Юсуф Ҳамадоний. Инсон ва коинот ҳақида рисола. Хожа Абдулхолиқ Ғиждувоний. Мақомоти Юсуф Ҳамадоний. Т.:”Янги аср авлоди”. 2003. 44-бет.
5. Бу ҳақда Rainforest Foundation Norway нодавлат ташкилоти тадқиқотларига таяниб TJournal хабар берди.//daryo.uz/k/202103
6. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга мурожаатномаси // Халқ сўзи. 2018 йил. 29 декабрь. Б.4.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).